

ВТРАЧЕНІ МОЖЛИВОСТІ

В кінці 2023 року, на зустрічах із громадами Рахова, Ясіня, Великого Бичкова та Богдана, а також на засіданнях Координаційної ради Карпатського біосферного заповідника у Тячеві й науково-технічних рад національних природних парків "Ужанський", "Гуцульщина", "Синевир" тощо, в черговий раз я привернув увагу, до проблем збереження букових пралісів, як об'єкту Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО та сталого розвитку регіону його розташування й можливостей, які були втрачені, через незадовільне виконання, зніційованих нами, рішень Президента та Уряду України, з цього приводу.

У монографії "Екодіаманти Європи...(<https://kbz.in.ua/.../upl.../2023/07/ecodiamantyUKR-1.pdf...>), на сторінках 211-234, опубліковані ці Акти Президента та Уряду України.

Для тих, кому не байдужі проблеми збереження карпатської природи та розвитку нашого краю, пропонуємо також, опубліковане, у Фейсбуці та на сторінках журналу "Зелені Карпати", сім років тому назад, розв'ясування Міністерств фінансів та Мінрегіону України щодо порядку та джерел фінансування заходів із збереження букових пралісів Карпат та розвитку регіону їх розташування, якими на жаль мало хто скористався.

Ці матеріали можливо будуть і зараз цікавими, для органів влади та місцевого самоврядування.

Не буде зайвим також нагадати, що завдяки зусиллям адміністрації Карпатського біосферного заповідника, за останні три роки, до бюджетів семи місцевих територіальних громад Рахівського, Тячівського та Хустського районів, переведено біля 170 мільйонів гривень, тільки земельного податку.

Для розуміння проблеми, наводимо, фрагмент статті Федора Гамора у журналі "Зелені Карпати" "Виконувати... чи ігнорувати?" (2016 р., С. 2-5): «...У цьому контексті дуже важливими є також роз'яснення Міністерства фінансів та Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житловокомунального розвитку України щодо порядку та джерел фінансування Плану заходів для забезпечення сталого розвитку і благоустрою гірських населених пунктів української частини українсько-словацько-німецького природного об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси Карпат та давні букові ліси Німеччини», які направлені до Кабінету Міністрів України та Мінприроди України 15 липня 2016 року (лист № 31-06130-04-3/20474), 2 серпня (лист № 7/31-9600).

Так, Мінфін роз'яснює, що згідно із статтю 22 Бюджетного кодексу України для здійснення програм та заходів, які ре-алізуються за рахунок коштів бюджету, бюджетні асигнування надаються розпорядникам бюджетних коштів. Головний розпорядник бюджетних коштів розробляє план своєї діяльності, здійснює управління бюджетними коштами у межах встановлених йому бюджетних повноважень, забезпечує ефективно, результативно і цільове використання бюджетних коштів. Враховуючи зазначене, виконання заходів щодо збереження букових пралісів в Україні мають забезпечувати головні розпорядники бюджетних коштів, визначені відповідальними за їх виконання, у межах видатків, затверджених Законом України «Про державний бюджет України на 2016 рік».

Інформуючи Міністерство екології та природних ресурсів України про виконання Доручення Секретаріату Кабінету Міністрів щодо стану реалізації Плану заходів Кабінету Міністрів України із забезпечення сталого розвитку і благоустрою гірських населених пунктів української частини українсько-словацько-німецького природного об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси Карпат та давні букові ліси Німеччини», Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України (Мінрегіон) теж дає свої пояснення з приводу фінансування цих заходів.

Відповідно до Закону України «Про засади державної регіональної політики», наголошує Мінрегіон, «одним із джерел фінансування державної регіональної політики визначено кошти Державного фонду регіонального розвитку». Тому «пропозиції щодо реалізації за рахунок коштів цього Фонду проектів з розбудови природоохоронної та

туристично-рекреаційної інфраструктури в населених пунктах, які розташовані у зоні української частини українсько-словацько-німецького природного об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси Карпат та давні букові ліси Німеччини», розглядатимуться в установленому законодавством порядку, в разі їх надходження від Закарпатської облдержадміністрації».

Крім того, Мінфін наголошує, що «Планом заходів щодо забезпечення сталого розвитку і благоустрою гірських на-селених пунктів української частини українсько-словацько-німецького природного об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси Карпат та давні букові ліси Німеччини», затвердженим розпорядженням Кабінету Міні-стрів України від 10.09.2014 року № 819, визначено розпо-рядників бюджетних коштів, відповідальних за виконання зазначених заходів». Отже, зараз стає ще краще зрозумілим, що відповідальність за організацію та фінансування планів-заходів, передбачених зазначеними актами Президента та Уряду, з питань збереження букових пралісів та сталого

розвитку зони їх розташування, несуть визначені міністерства та відомства, зокрема Укравтодор, Мінрегіон, Мінприроди, Міненерговугілля, Мінекономрозвитку, Мінагрополітики, Держтуризмкурорт, Мінінфраструктури й Закарпатська облдержадміністрація.

І тільки від них зараз залежить, чи будуть виконуватись ці життєво важливі заходи для збереження єдиного в Україні природного об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО та розвитку депресивних гірських населених пунктів Закарпаття, чи все залишиться по-старому, тобто і далі вони просто будуть ігноруватись».

В 2023 році завершується останній термін виконання завдань, які передбачались трьома Указами та дорученнями Президента України та Розпорядженнями Кабінету Міністрів України із питань збереження української частини природного об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО "Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи" та сталого розвитку прилеглих до нього територій.

В результаті невиконання цих рішень в 2009-2023 рр., втрачено можливості щодо:

- спорудження на базі Карпатського біосферного заповідника, на гірському курорті Кваси, Міжнародного навчально-дослідного центру збереження букових пралісів, еколого-освітньої роботи та сталого розвитку;

- відновлення зруйнованого автомобільного моста через річку Тиса та створення необхідної прикордонної інфраструктури на українсько-румунському державному кордоні у селі Ділове Рахівського району Закарпатської області;

- вирішення питань щодо збирання, складування та утилізації побутових відходів на територіях прилеглих до Спадщини;

- проведення ремонту автомобільних доріг та об'єктів туристично-рекреаційної інфраструктури в зоні об'єкта Спадщини;

- розроблення та впровадження пілотних проєктів із переоснащення систем опалення в гірських населених пунктах Закарпатської області на системи з використанням альтернативних видів палива;

- залучення інвестицій для розміщення у Великоберезнянському, Рахівському, Тячівському і Хустському районах Закарпатської області підприємств, що здійснюють глибоку переробку деревини, дикорослих плодів, ягід, грибів та інших природних ресурсів;

- проєктування та виконання робіт з берегоукріплення берегів річок і здійснення протизсувних заходів, реконструкцію очисних споруд та водозабору, будівництво каналізаційних мереж, мереж централізованого питного водопостачання в м.Рахові, селищах міського типу Кобилецька Поляна, Ясіня Закарпатської області;

- щодо ремонту і забезпечення утримання дорожньої інфраструктури в межах території Карпатського біосферного заповідника та Ужанського національного природного парку;

- створення умов для розвитку Карпатського біосферного заповідника, Ужанського національного природного парку, національних парків "Зачарований край", "Синевир" і Подільські Торвтри", природних заповідників "Горгани" і "Росточья";

-забезпечення розвитку та впровадження інструментів державно-приватного партнерства щодо сталого розвитку прилеглих до об'єкта Всесвітньої спадщини територій тощо.

Федір Гамор,
заступник директора Карпатського біосферного заповідника,
професор